

Veșnicia satului românesc (I)

„Sufletul satului fâlfâie pe lângă noi ca un miros de iarbă tăiată, ca o cădere de fum din streșini de paie, ca un joc de iezi pe morminte înalte.” Lucian Blaga

Pentru a vorbi despre veșnicia satului românesc trebuie să ne întoarcem la „începuturi”, aproape de timpul mitic al creației, in illo tempore, cum ar spune Mircea Eliade. De ce atât de departe? Pentru că cercetători străini cum ar fi: William Schiller, Marija Gimbutas, Albert Armand, Minoru Nabara și mulți alții afirmă că teritoriul Daciei a fost leagănul civilizației europene. Una dintre aceste afirmații este următoarea: „Civilizația a apărut acolo unde trăiește astăzi poporul român, cu cca 13 - 15.000 de ani în urmă.” (W. Schiller, Dacia, 2014, p.56)

Tot mai numeroasele descoperiri arheologice vin să susțină aceste afirmații. Astfel, pe teritoriul României s-au descoperit cele mai vechi rămășițe umane din Europa, în Peștera cu Oase din apropierea Aninei. Analizele demonstrează că Ion, așa cum a fost numit, a trăit în urmă cu 40.000 de ani, iar Maria și Vasile în urmă cu 35.000 de ani. De asemenea, cele mai vechi urme de pași umani se găsesc în peștera Iz buc-Ciur (30.000 de ani), iar cele mai vechi picturi rupestre (35.000 de ani) în peștera Coliboaia (Bihor). La clisura Dunării, pe ambele maluri, avem cea mai veche așezare stabilă din Europa, cu o vechime de 10.000 de ani, și anume, Schela Cladovei-Lepenski Vir. Se pare că pe meleagurile noastre a fost domesticit câinele, porcul, inventat plugul și secera.

Tot pe teritoriul României se găsește cea mai veche și avansată cultură a Europei. Este vorba de cultura Cucuteni-Tripolie, aceasta fiind atestată ca prima civilizație urbană cu așezări care se întindeau pe sute de hectare, cu locuințe ce aveau unul sau două etaje, iar numărul total de locuitori în aceste așezări ajungea la 10-15.000. Civilizația Cucuteni se dezvoltă și înfloră pe teritoriul României de astăzi, în zona Moldovei, în urmă cu 7.000 de ani.

Nu trebuie uitat nici faptul că în Ardeal, la Tărtăria, în anul 1961, istoricul Ioan Vlassa descoperă cele trei plăcuțe de lut cu incizii care reprezintă dovada celei mai vechi scrieri din lume.

Iar recent, Gânditorul de la Hamangia a fost inclus pe lista primelor 10 artefacte, cele mai valoroase din istoria umanității.

Toate aceste simple și sumare enumerări vin să dovedească faptul că satul românesc poartă cu adevărat „pe umerii” săi veșnicia, aducând până astăzi prin tradițiile și obiceiurile sale (colindul, Capra, Drăgaica, Păparuda, Caloianul, Călușerul), prin dansuri (hore, învărtite, țarini), prin cântece (horea cu noduri, doina), prin creațiile folclorice (balade, strigături, colinde, descântece, basme, ghicitori), prin arhitectură (biserici, case), tehnică (mori, șteampuri, pive, vâltori), prin arta populară (costum popular, țesături, icoane, mobilier, ceramică), dar și organizarea socială, o spiritualitate care își are bine înfipte rădăcinile într-o stră-stră-străveche cultură existentă cu mii de ani în urmă pe aceste locuri. Civilizația noastră sâtească este în primul rând continuatoarea și păstrătoarea culturii traco-dace care s-a dezvoltat și a ființat pe un spațiu întins între Nipru, Adriatică, Carpații Nordici și Câmpia Tesaliei, un spațiu al cărui nucleu îl forma România de astăzi. Chiar Herodot subliniază faptul că neamul tracilor este cel mai numeros după inzi, iar Lucian Blaga spune: „Noi n-am venit de nicăieri. Noi nu ne găsim nici la apus nici la Soare-răsare. Noi suntem unde suntem...” (Blaga, Dacia, 2014, p. 56) Noi suntem unde suntem de mii și mii de ani, ceea ce pentru mulți istorici reprezintă un semn de întrebare, un miracol. Pentru că este într-adevăr miraculoasă dănuirea noastră „nealterată” pe aceste locuri, în condițiile în care istoria s-a dovedit extrem de nemiloasă cu noi. Un mileniu întreg am fost trecuți prin ciurul și dărmonul popoarelor migratoare, ce s-au zvânturat peste țară ca o urgie de foc și prăpăd, iar apoi am stat ca un dumaticat mereu nemestecat în gâtul atâtor imperii hrăpărețe și nemiloase, dominate de veșnice gânduri expansioniste și anexioniste. De aceea, s-a vorbit de multe ori de miracolul românesc, miracol care constă tocmai în eroismul fără seamăn al acestui popor, căci tot acest eroism a fost însoțit în timp de jertfe numeroase de un nesfârșit tragism. Și toată jertfa și răbdarea nelimitată a poporului român a fost

Veșnicia satului românesc (I)

înfăptuită pentru a nu pierde acest spațiu binecuvântat de Dumnezeu, această terra mirrabilis, cum o numea Mihail Diaconescu într-unul din eseurile sale, un spațiu moștenit din străvechime.

Satul, satul românesc, a fost nucleul acestei rezistențe jertfelnice. Țăranul nostru la fiecare nouă năvălire barbară și-a luat bruma de avut ce-i permitea supraviețuirea și o existență ascetică (am putea spune) și pornea spre munte sau codru. Muntele și codrul îi erau sprijin și ocrotire în vreme de restriște, iar la nevoie schimba coarnele plugului sau mânerul coasei cu cel al sabiei.

Se poate spune că țăranul român a reconstruit mereu ceea ce alții au pustiit, au distrus în pofta lor nemăsurată de cucerire și stăpânire. În fiecare român a trăit un meșter Manole ce a reconstruit după fiecare nouă invazie și pustiire. România întreagă poate fi considerată o catedrală în zidurile căreia sunt prinși toți eroii știuți și neștiuți ai acestui neam.

Întreg neamul nostru își are originile în satul românesc, a supraviețuit în timp prin intermediul aceluiași sat. Pentru că așa cum spune și Ernest Bernea, satul reprezintă chiar civilizația noastră românească, (...) iar viața satelor noastre este cel mai bogat document al neamului. (Bernea, „Civilizația română sătească“, 2006, p.11)

Marele nostru poet și filozof, Lucian Blaga, situa satul în Centrul Universului, subliniind faptul că el se prelungește în mit. Ce înseamnă de fapt aceasta? „Prelungirea” în mit a satului românesc este dată tocmai de vechimea sa în timp, de viețuirea neîntreruptă de zeci de mii de ani pe aceste locuri

binecuvântate de Dumnezeu, impregnate de un mirabilis spiritus loci. Țăranul român conștientiza faptul că trăiește pe guri de rai, în locuri unde lumea noastră se întâlnește cu „cealaltă”, materialul cu spiritualul, Pământul cu Cerul, de aceea nu i-a fost niciodată greu să treacă din viață în eternitate, să fie mai aproape de cele spirituale decât de bunurile materiale. El trăia în mit. Apoi, situarea satului în Centrul Lumii se datorează arhaicei credințe într-un Simbolism al Centrului. Despre simbolismul „Centrului” Mircea Eliade spune că el poate fi reprezentat de Muntele Sacru, Arborele Cosmic, Stâlpul Lumii, sau într-o formă extinsă de o cetate, oraș, templu, biserică sau o simplă casă, după cum vom vedea în cele ce urmează. Toate regiunile sălbatice, necultivate, neumanizate, spune același Eliade, corespund Haosului. De aceea, primii oameni când se stabileau într-un anume ținut nou, necunoscut și necultivat, trebuiau să-l sacralizeze prin ritualuri „care repetă simbolic actul Creației; zona necultivată este mai întâi cosmizată și apoi locuită. (Eliade, „Mitul eternei reînnoiri”, 2011, p.19). Prin astfel de ritualuri de exemplu, vatra unui sat devine sacră, un veritabil Centru al Lumii sau Axis Mundi, după cum și o casă nouă poate să reprezinte un același „Centru”. Astfel, ca urmare a situării lor în Centrul Lumii, satul sau casa în cazul nostru, sunt punctul de întâlnire a trei regiuni cosmice: Cerul, Pământul și Infernul. „Ca și cetatea, ca și templul, casa se află în centrul lumii, este imaginea universului.” (Chevalier; Gheerbrant, „Dicționar de simboluri”, 1993, p.256). Unii cercetători susțin că elementele importante ale casei corespund celor trei regiuni cosmice amintite mai sus, regiuni care se reunesc în Centrul Lumii. Astfel, acoperișul casei ar corespunde Cerului, camerele ar corespunde Pământului, iar pivnița Infernului. Coșul de fum sau pur și simplu coloana de fum care iese din acoperiș spre cer simbolizează Stâlpul Lumii, cel care unește cerul de pământ, umanul de Divin, materialul de spiritual. Casa țăranului român poate mai mult decât a altor popoare, respectă fidel această simbolistică. Pivnița este mare, bine evidențiată, camerele de locuit sunt încinse de prispa frumos ornamentată, iar acoperișurile din paie sau șindrilă, înalte, de trei ori mai înalte decât casa propriu-zisă, chiar tind spre cer, spre o legătură tainică și neîntreruptă cu acesta. Dar cel mai important lucru dintre toate este faptul că țăranul român nu a pierdut o clipă legătura cu Cerul, cu Dumnezeu, cu cele spirituale, legătura Pământ – Cer fiind neîntreruptă chiar și atunci când aceasta a fost interzisă (perioada comunistă). Casa, gospodăria este de cele mai multe ori închisă de jur împrejur de o curte cu patru laturi, spațiu în care își găsește loc grădinița cu flori, fântâna, animalele. Această curte și grădină care în satele noastre se continuă mult în spatele casei, fiind presărată cu pomi fructiferi și fânețe înflorite, amintește de raiul primordial a cărui nostalgie țăranul nostru a purtat-o în el de-a lungul întregii vieți.

(continuare în numărul viitor)

MONICA DUȘAN